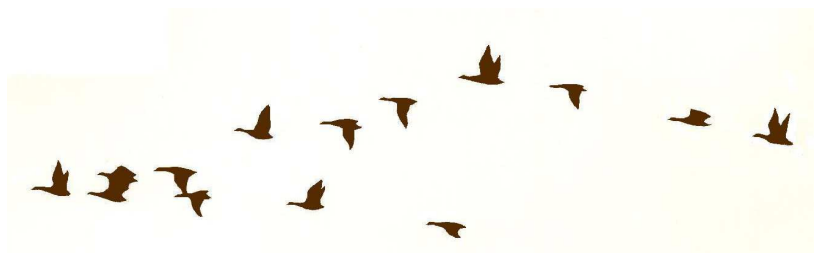

Nader onderzoek Wet Natuurbescherming

Bedrijfsuitbreiding Kerkbuurt 66a te Wijdenes

Bureau Aandacht Natuur

Nader onderzoek Wet Natuurbescherming Bedrijfsuitbreiding Kerkbuurt 66a te Wijdenes

12 mei 2020, Hippolytushoef
Definitief

Opdrachtgever:

Agrofocus
Overweg 17
1713 HX Obdam
Tel: 0226-352439
e-mail: info@agrofocus.com
www.agrofocus.com

Opdrachtnemer:

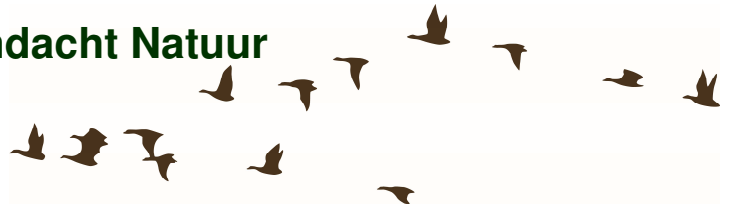
Bureau Aandacht Natuur
Slingerweg 85
1777AG Hippolytushoef
Tel: 0227-595576
Mob: 06-24818383
e-mail: info@aandachtnatuur.nl
www.aandachtnatuur.nl

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	blz. 2
1.1 Aanleiding en doel.....	blz. 2
1.2 De Wet Natuurbescherming.....	blz. 3
2. Huidige situatie en methode.....	blz. 6
2.1 Gebieds- en planbeschrijving.....	blz. 6
2.2 Ligging t.o.v. Natura 2000 gebieden, NNN en natuurverbindingen.....	blz. 6
2.3 Houtoptanden.....	blz. 7
2.4 Methode.....	blz. 7
3. Resultaten.....	blz. 9
3.1 Flora.....	blz. 9
3.2 Vogels.....	blz. 9
3.3 Zoogdieren.....	blz. 11
3.4 Amfibieën.....	blz. 12
3.5 Overige beschermde soorten.....	blz. 12
4. Conclusies en advies.....	blz. 13
4.1 Gebiedsbescherming.....	blz. 13
4.2 Soortbescherming.....	blz. 14
4.3 Houtopstanden.....	blz. 15
Literatuurlijst.....	blz. 16

Bijlage 1: Wet Natuurbescherming

1. Inleiding

In opdracht van Agrofocuss heeft op het terrein aan de Kerkbuurt 66a te Wijdenes een nader onderzoek in het kader van de Wet Natuurbescherming plaatsgevonden (figuur 1). In november 2018 heeft in verband met de voorgenomen bedrijfsuitbreiding een quickscan Wet Natuurbescherming plaatsgevonden (*Vonk Groenservice, rapport 18-236*). Aanvullend hierop heeft op 10 mei 2019 een tweede veldbezoek plaatsgevonden (*Van der Goes en Groot, 22 mei 2019*) waarbij is ingegaan op de mogelijkheden van de aanwezigheid van ransuil op het terrein.

Beide (verkennde) onderzoeken geven echter geen uitsluitsel over het voorkomen van ransuil in de coniferen haag op betreffende locatie. Verder is in de quickscan (*Vonk Groenservice, rapport 18-236*) aangegeven dat de haag mogelijk een functie heeft voor vleermuizen als vliegroute. Aangezien de betreffende haag vrij geïsoleerd is gelegen en geen doorlopende groenstructuur betreft, is de situatie in dit rapport nogmaals beoordeeld. Geen van de genoemde onderzoeken gaven een volledig beeld van de natuurwaarden op betreffende uitbreidingslocatie. Dit nader onderzoek is dan ook gericht op het vaststellen dan wel uitsluiten van het voorkomen van ransuil en heeft een actualisatie plaatsgevonden voor alle aspecten binnen de Wet Natuurbescherming, om verdere onduidelijkheden te voorkomen. Aan de hand van de voorgaande Flora- en faunaonderzoeken, de bevindingen van dit veldonderzoek en eventueel noodzakelijke aanvullingen uit recente verspreidingsatlassen en andere literatuurgegevens, is onderliggende rapportage opgesteld.

1.1 Aanleiding en doel

Het tulpenteelt en preparatiebedrijf Beerepoot Wijdenes B.V. gevestigd aan de Kerkbuurt 66a te Wijdenes, is voornemens om het bestaande bedrijf verder uit te breiden. Hierbij zal de bestaande bedrijfsloods naar het westen toe worden vergroot. De uitbreiding wordt hiermee grotendeels op verharde delen en achterliggend grasland gerealiseerd. Ten zuiden van de uitbreiding bevindt zich echter een geasfalteerd terrein omzoomd door een

Figuur 1. Ligging van de voorgenomen bedrijfsuitbreiding (rood kader) en het onderzoeksgebied (geel kader) te Wijdenes

uitgegroeide coniferenhaag. In verband met de uitbreiding dient een deel van de coniferenhaag te worden verwijderd. De gemeente heeft hierop echter laten weten dat de haag niet in het landschap past en verzocht de haag met de uitbreiding volledig te verwijderen. Echter zijn tijdens de vooronderzoeken aan het noordelijk deel van de coniferenhaag enkele prooiresten en braakballen van ransuil aangetroffen.

Doel van het nader onderzoek is dan ook om vast te stellen of de coniferenhaag een functie heeft voor o.a. uilen en roofvogels. Verder zijn ook de andere aspecten van de Wet Natuurbescherming in ogenschouw genomen en is het totale onderzoeksgebied meegenomen in dit nader onderzoek. Het onderzoek in het kader van de Wet Natuurbescherming is uitgevoerd door dhr. M. Volkers van Bureau Aandacht Natuur. Doel van het onderzoek is om vast te stellen of het beoogde projectgebied een functie heeft voor beschermde dier- en plantensoorten. De uitkomsten van dit onderzoek zullen worden meegenomen in de plannen voor de uitbreiding en zijn mede bepalend voor het verdere plan van aanpak.

1.2 Wet Natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming in werking getreden en richt zich op de bescherming van natuurgebieden, -verbindingen, planten- en diersoorten en houtopstanden. Deze wet gaat uit van het 'nee, tenzij'-principe. Bepaalde handelingen, waaronder ruimtelijke ingrepen, waarbij beschermde soorten of gebieden in het geding zijn, zijn slechts bij uitzondering en onder voorwaarden mogelijk. Centraal hierbij staat de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende planten en dieren en hun leefomgeving.

Hieronder volgt een beknopte toelichting van de verschillende onderdelen in de Wet Natuurbescherming. Voor een meer uitgebreide toelichting wordt verwezen naar bijlage 1.

Gebiedsbescherming

Met de gebiedsbescherming zijn de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. De beschermde gebieden uit de beide richtlijnen zijn hiermee opgenomen in de zogeheten Natura 2000-gebieden. Andere binnen de Wet Natuurbescherming te beschermen gebieden zijn aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN), natuurverbinding of provinciaal landschap.

Voor ieder Natura 2000 gebied dient te worden getoetst aan de hiertoe aangewezen instandhoudingsdoelstellingen. Een onderdeel hiervan is tevens de beoordeling van externe effecten zoals de stikstof-emissie van projecten ten opzichte van eventueel aanwezige stikstofgevoelige habitats in Natura 2000-gebieden.

Voor de NNN, natuurverbindingen of andere beschermde gebieden gelden andere toetsingscriteria. Hierbij gaat het om een toetsing van de 'wezenlijke' of 'landschappelijke' waarden van een gebied of natuurverbinding.

Soortbescherming

De soortbescherming binnen de Wet Natuurbescherming kent drie beschermingsregimes, namelijk voor soorten van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn (inclusief het verdrag van de Bern en Bonn) en een apart beschermingsregime voor 'andere soorten' die vanuit nationaal oogpunt beschermd zijn. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade aan soorten en/of hun (functionele) leefomgeving mag worden toegebracht, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij'-principe). Centraal hierbij staat de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving.

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. De mate van negatieve

effecten is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Voor de soortbescherming zijn per beschermingsregime dan ook een aantal verbodsbepalingen van kracht.

➤ Vogelrichtlijnsoorten

Op alle vogels is het beschermingsregime van paragraaf 3.1 van de Wet Natuurbescherming van toepassing. Hiermee is het verboden om in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen en worden ze voornamelijk tijdens de broedperiode beschermd. Voor het verstoren van broedende vogels of nesten kan in het belang van een ruimtelijk ingreep of bestendig beheer en onderhoud geen ontheffing of vrijstelling worden verkregen. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord, mits dit niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Daarnaast zijn de voortplantings- en vaste rust- of verblijfplaatsen van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd (mits niet definitief verlaten). Het betreft nesten van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw.

Negatieve effecten dienen te worden voorkomen door voorafgaand aan het project mitigerende (verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Als ondanks het treffen van mitigerende maatregelen niet kan worden voorkomen dat de verbodsbepalingen worden overtreden, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing kan mogelijk verleend worden, als door de maatregelen geen verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoort(en) optreedt.

➤ Habitatrichtlijnsoorten

Deze soorten worden beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn. Op deze soorten is het beschermingsregime van paragraaf 3.2 van de Wet Natuurbescherming van toepassing. Het is hierbij verboden om soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, dan wel hun vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren te beschadigen, te vernielen of te rapen. Ook het opzettelijk verontrusten van bedoelde diersoorten is niet toegestaan.

Met betrekking tot de hierin opgenomen plantensoorten is het verboden om deze in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Voor het verstoren van deze soorten kan in het belang van een ruimtelijk ingreep of bestendig beheer en onderhoud geen ontheffing of vrijstelling worden verkregen. Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag dienen te worden voorkomen door voorafgaand aan het project mitigerende (verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Als ondanks het treffen van mitigerende maatregelen niet kan worden voorkomen dat de verbodsbepalingen worden overtreden, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing kan mogelijk verleend worden, als door de maatregelen geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van Europees beschermde soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

➤ “Andere” nationaal beschermde soorten

Dit betreffen de overige soorten welke bescherming vanuit nationaal oogpunt behoeven. Op deze bijlage staan soorten uit de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten. Het betreft een limitatieve lijst waarvoor het beschermingsregime van paragraaf 3.3 van de Wet Natuurbescherming van toepassing is. Het is hierbij verboden om soorten opzettelijk te doden of te vangen, dan wel hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Met betrekking tot de hierin opgenomen plantensoorten is het verboden om deze in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Het beschermingsregime voor deze 'nationaal' beschermde soorten is geïnspireerd op de Habitatrichtlijn, maar zijn in sommige opzichten minder streng. Zo zijn de hierboven genoemde verboden niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden. Tevens is het mogelijk om voor deze soorten een ontheffing of vrijstelling te verkrijgen in het kader van een ruimtelijke inrichting dan wel bestendig beheer en onderhoud. Ten aanzien van de ruimtelijke ordening en bestendig beheer is per provincie voor een aantal soorten een aparte vrijstellingslijst opgesteld. Het betreft veelal algemeen voorkomende soorten uit het beschermingsregime 'andere' beschermde soorten.

Bescherming houtopstanden

Voor het vellen van bomen buiten de bebouwde kom¹ in een houtopstand groter dan 10 are of een bomenrij van meer dan 20 bomen, dient dit vooraf te worden gemeld/aangevraagd. De initiatiefnemer is hierbij verplicht om hetzelfde areaal te herplanten.

Ontheffing, vrijstelling of vergunning

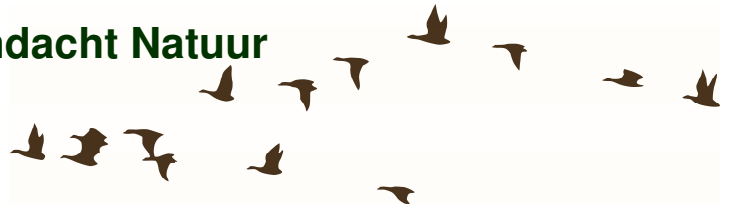
Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten of gebieden, is een vergunning, ontheffing of vrijstelling nodig. De verantwoording van de Wet Natuurbescherming ligt nagenoeg geheel bij de Provincies en voorziet in één rechtsdocument, waarmee zowel een vergunning als ontheffing kan worden verleend.

Voor locatie gebonden ingrepen die in de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) staan vermeld kan de ontheffings- of vergunningsaanvraag in het kader van de Wet Natuurbescherming worden aangehaakt bij de omgevingsvergunning. De gemeente is in dit geval het bevoegd gezag. Bij de omgevingsvergunning vindt de natuurtoestemming plaats in de vorm van 'Verklaringen van geen bedenking' (Vvgb). De 'Verklaring van geen bedenkingen' wordt onder de Wet Natuurbescherming afgegeven door de provincie aan de gemeente. Als er geen Vvgb kan worden afgegeven door de provincie, kan de omgevingsvergunning niet verleend worden door de gemeente.

De eindverantwoordelijkheid voor de aan te leveren informatie ligt bij de aanvrager/initiatiefnemer. Gemeenten zijn als bevoegd gezag omgevingsvergunning er mede verantwoordelijk voor om te beoordelen of een aanvraag omgevingsvergunning compleet is.

Het is ook mogelijk om een aparte ontheffing soortenbescherming of vergunning gebiedsbescherming in het kader van de Wet Natuurbescherming aan te vragen bij de desbetreffende provincie (bevoegd gezag). Voor initiatieven die niet vallen binnen de activiteiten van een omgevingsvergunning is dit eveneens van toepassing.

¹ De begrenzing van de bebouwde kom zoals vastgesteld door het college als "bebouwde kom Boswet"

2. Huidige situatie en methode

2.1 Gebieds- en planbeschrijving

De uitbreidingslocatie van het tulpensteelt- en preparatiebedrijf Beerepoot Wijdenes B.V. is gelegen aan de westzijde van het bestaande bedrijf aan de Kerkbuurt 66a te Wijdenes. De projectlocatie betreft een graslandperceel en asfaltverharding aan de achterzijde van de bestaande bedrijfsloodsen. De huidige bedrijfsloodsen bestaan uit sandwichpanelen met een damwandprofiel, en bevat naast enkele roldeuren geen andere openingen (deuren of ramen). Ten zuiden van de uitbreidingslocatie ligt eveneens een geasfalteerde opslag- / parkeerplaats omringd door een uitgegroeide coniferen haag. Aan de zuidzijde van de haag is een smalle sloot aanwezig. Verder wordt het terrein omringd door akkerbouw- en graslandpercelen.

Figuur 2. Panorama van de achterzijde (westzijde) van het bedrijf aan de Kerkbuurt 66a te Wijdenes.

Op het achterliggende graslandperceel zal de bedrijfsuitbreiding worden gerealiseerd. De nieuwe bedrijfshallen zullen hierbij tegen de bestaande gebouwen worden aangebouwd. Mede op verzoek van de gemeente zal hierbij tevens de uitgegroeide coniferen haag op het naastliggende terrein worden verwijderd.

2.2 Ligging t.o.v. Natura 2000 gebieden, NNN en natuurverbindingen

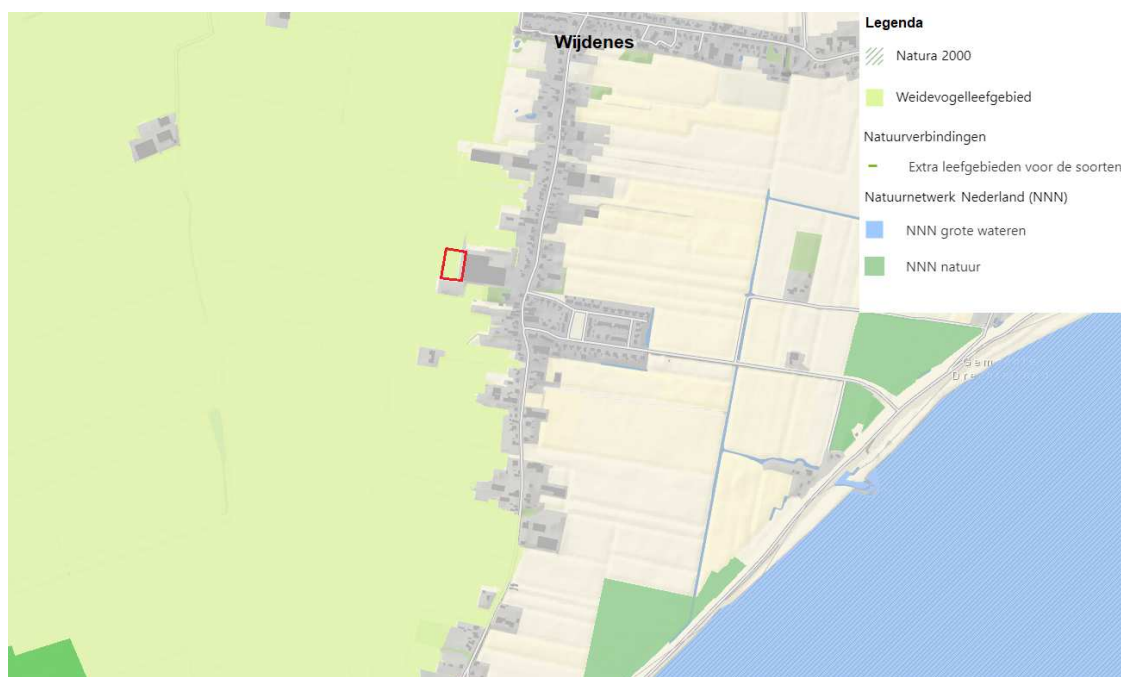
De planlocatie is niet gelegen in of direct aan de rand van een Natura 2000 gebied of aangewezen als (onderdeel van) Natuurnetwerk Nederland (NNN) of een natuurverbinding. Echter ligt de uitbreidingslocatie op de rand van een weidevogelleefgebied, zie figuur 3. In de Provinciale ruimtelijke verordening (PRV) is in artikel 25 lid 1a hierover het volgende opgenomen:

Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op weidevogelleefgebieden voorziet niet in: de mogelijkheid van nieuwe bebouwing, anders dan binnen een bestaand bouwblok of een uitbreiding daarvan (provincie Noord-Holland, mei 2018);

Aangezien de voorgestane ontwikkeling een verruiming van een bestaand, agrarisch bouwblok betreft, is een nadere toetsing voor de uitbreiding niet aan de orde.

Het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied is het Markermeer & IJmeer. De minimale afstand vanaf de projectlocatie tot aan de rand van dit Natura 2000 gebieden bedraagt circa 1200 meter. De onderzoekslocatie en de directe omgeving bevatten geen elementen die de specifieke waarden van het Natura 2000 gebied versterken en hebben geen functie voor de daarin aanwezige kwalificerende habitattypen of kenmerkende soorten hieruit. Echter is het mogelijk dat de bedrijfsuitbreiding een extern effect heeft op Natura 2000 gebieden door toedoen van stikstofemissie. Gezien de grootte van de uitbreiding is middels een stikstofberekening in Aerials bepaald of er externe, negatieve effecten zijn te verwachten op Natura 2000 gebieden door de uitstoot door stikstof.

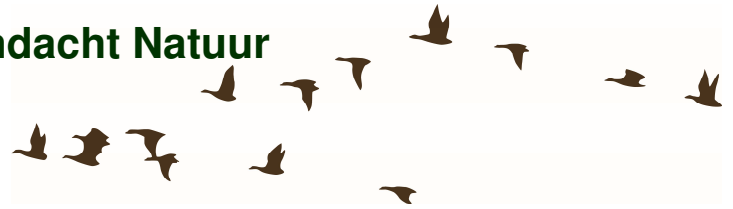
Figuur 3. Ligging van de uitbreidingslocatie in weidevogelleefgebied.

2.3 Houtopstanden

Binnen de projectlocatie staat een uitgegroeide coniferenhaag en maakt onderdeel uit van de erfbeplanting op het Tulpenteelt- en Preparatiebedrijf Beerepoet Wijdenes B.V. Erfbeplantingen vormen geen beschermd houtopstand zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming. Hiermee valt de te kappen coniferenhaag als houtopstand niet onder de bescherming van de Wet Natuurbescherming.

2.4 Methode

Op 14 januari 2020 heeft overdag een veldbezoek plaatsgevonden aan de hierboven beschreven locatie. Het onderzoek heeft zich met name gericht op het voorkomen of mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten binnen of in de directe omgeving van de projectlocatie. Specifiek is gezocht naar de aanwezigheid van

braakballen en de aanwezigheid van (meerdere) ransuilen om te bepalen of de coniferen-haag een functie heeft als roestplaats voor ransuil.

Aanvullend hierop heeft in de avond van 8 en 30 april 2020 een veldonderzoek plaatsgevonden naar het gebruik van de haag als nestlocatie voor ransuil, sperwer of andere roofvogelsoorten met een jaarrond beschermde nestlocatie. Hierbij is op basis van zichtwaarneming gezocht naar uitwerpselen, braakballen, nesten en andere sporen in, onder of in de omgeving van de coniferenhaag. Met betrekking tot ransuil is tijdens de avondrondes in het voorjaar van 2020 de territorium-roep van een mannetje ransuil afgespeeld op een bluetooth speaker. Indien een territorium van ransuil aanwezig is, zal het mannetje reageren op de roep en kan een eventueel territorium of nest van ransuil worden bevestigd. Als laatste is ter ondersteuning van het onderzoek in de avond gebruik gemaakt van een thermische nachtkijker (Pulsar Helion).

Verder is op basis van literatuurgegevens beoordeeld of beschermde soorten (kunnen) voorkomen en zijn ook de resultaten van de onderzoek in 2018 en 2019 meegenomen met de verdere uitwerking.

3. Resultaten

Tijdens het veldonderzoek zijn met uitzondering van een aantal vogelsoorten geen beschermde soorten aangetroffen. Hieronder worden per soortgroep de bevindingen van het onderzoek verder omschreven en aangegeven welke beschermde soorten eventueel te verwachten dan wel uit te sluiten zijn binnen de projectlocatie.

3.1 Flora

Binnen het projectgebied zijn tijdens de voorgaande onderzoeken geen beschermde soorten aangetroffen. Ook aan de hand van het recente veldbezoeken in 2020 zijn geen (mogelijke) groeiplaatsen van beschermde soorten aangetroffen. Het terreindeel achter de schuren is geasfalteerd en het aanliggende graslandperceel betreft een intensief agrarisch grasland. Op het perceel en aan de randen zijn soorten aangetroffen als gewone melkdistel, brede weegbree, zachte ooievaarsbek, ridderzuring, gewone paardenbloem en klein kruiskruid. De coniferenhaag is zeer dicht en vormt door de schaduwvorming nauwelijks een groeiplaats voor andere plantensoorten. Aan de randen zijn naast genoemde soorten kweekgras, kleeftkruid en een enkele vlier aanwezig.

Aan de hand van huidige verspreidingsgegevens (*FLORON/NDFF, 2017*), zijn binnen het betreffende uurhok geen waarnemingen bekend van beschermde plantensoorten. Daarbij is er geen sprake van een vegetatie/terreinomstandigheden waarin beschermde soorten voor kunnen komen. Beschermde plantensoorten worden gezien de huidige terreinomstandigheden dan ook niet verwacht.

3.2 Vogels

Met betrekking tot vogels zijn tijdens het eerdere onderzoek in en rondom het projectgebied enkele algemeen voorkomende vogelsoorten waargenomen. In en rondom de coniferenhaag zijn de soorten houtduif, Turkse tortel, merel en roodborst aangetroffen. In aangrenzende weilanden zijn soorten als nijlgans, kolgans, grauwe gans, spreeuw, holenduif, zilvermeeuw, kokmeeuw, bergeend, meerkoet, kievit en grutto waargenomen. Door de aanwezigheid van de coniferenhaag zijn betreffende weidevogels op enige afstand ten westen van het plangebied gehoord. Van eventuele vestiging van weidevogels nabij de loods is geen sprake.

De huidige bedrijfsloodsen zijn vanwege het gebruik van sandwich platen en het ontbreken van openingen in wanden of daken, niet geschikt als nestlocatie voor vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats. Wel zijn tijdens eerdere onderzoeken in 2018 en 2019 enkele braakballen van ransuil aangetroffen onder de coniferenhaag. Tevens zijn er verschillende prooiresten aangetroffen, maar betroffen geen prooiresten van roofvogels aangezien losse veren met ringvormige beschadigingen aan de schacht zijn gevonden (*Van der Goes en Groot, 22 mei 2019*). Dergelijke prooiresten van met name houtduif zijn ook in 2020 onder de coniferenhagen aangetroffen. Mogelijk zijn enkele prooiresten afkomstig van de jacht op houtduif, wat werd bevestigd door de plaatselijke jachttopziener. De jachttopziener liet weten dat de coniferenhaag een belangrijke slaapplek is voor houtduif en dat er soms meer dan honderd vogels aanwezig zijn. Hiervan worden regelmatig dieren geschoten. Aangezien houtduiven bij de jacht/vangst veel veren loslaten, kan dit worden aangezien als prooiresten van roofvogels/zoogdieren. Ook tijdens de onderzoeksrondes in 2020 is bevestigd dat de coniferenhaag een belangrijke slaap- en nestplaats is voor onder meer houtduif, gezien de

vele uitwerpselen verspreid onder de coniferen en lege eischalen op 30 april 2020. Uitwerpselen die wijzen op de aanwezigheid van roofvogels zoals sperwer of havik zijn niet aangetroffen op of rond de coniferenhaag. Daarbij kan met de aanwezigheid van een groot aantal (nesten van) houtduiven, in de winter en het voorjaar, de aanwezigheid van een roofvogelhorst worden uitgesloten. Prooidieren als houtduif zullen zich niet (massaal) vestigen nabij een roofvogelnest.

Van ransuil zijn in de winter en het voorjaar van 2020 geen sporen meer aangetroffen. Ook op het afspelen van de territoriumroep van ransuil op 4 en 30 april 2020 is geen reactie van ransuil vernomen. Ook jacht- of baltsvluchten van ransuil in de omgeving van het plangebied zijn niet waargenomen. In het onderzoek van 2019 (*Van der Goes en Groot, 22 mei 2019*), wordt eveneens aangegeven dat er enkele oude braakballen van ransuil aanwezig zijn, maar zijn eveneens geen recente sporen aangetroffen. Hoeveel braakballen er met de quickscan in november 2018 (*Vonk Groenservice, rapport 18-236*) zijn aangetroffen is niet duidelijk. Aan de hand van de foto betreft het hierbij eveneens (enkele) relatief, oude braakballen van ransuil. Indien er (in november 2018) sprake zou zijn geweest van een roestplaats van ransuil, was dit vermoedelijk duidelijker zichtbaar geweest door grote aantallen, recente braakballen en uitwerpselen. Verwacht wordt dat het hierbij ging om incidentele aanwezigheid van een (jagende) ransuil in het najaar/nazomer van 2018. Aan de hand van het onderzoek in de winter en het voorjaar van 2020 kan worden uitgesloten dat de coniferenhaag een vaste roest- of nestplaats vormt voor ransuil.

Figuur 4. Uitwerpselen en eierschaal van houtduif aan de voet van de coniferenhaag

Binnen de totale locatie zijn verder geen aanwijzingen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats. Er kan van worden uitgegaan dat betreffende nesten in de coniferenhaag afkomstig zijn van houtduif. De grotere nesten, zoals ook beschreven in het onderzoek van 2019 (*Van der Goes en Groot, 22 mei 2019*), zijn mogelijk in de afgelopen jaren verder uitgebouwd door houtduif. Van nesten in gebruik door roofvogels, uilen of kraaiachtigen in de coniferenhaag zijn geen waarnemingen gedaan.

De coniferenhaag is voornamelijk broedgebied van de algemene vogelsoorten houtduif en Turkse tortel. Mogelijk heeft ook merel een nestlocatie in het oostelijk deel van de haag. Binnen de Wet Natuurbescherming is het opzettelijk² vernielen of beschadigen van

² In de Wet Natuurbescherming is bij meerdere verbodsbepalingen het "opzetvereiste" toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de

vogelnesten (ook van algemene soorten) niet toegestaan, waarmee versturende kap- en sloopwerkzaamheden buiten de broedtijd moeten worden uitgevoerd. Gezien de bevindingen van het onderzoek is er geen sprake van jaarrond beschermde nestlocaties binnen het plangebied. Gezien de ligging en uiterlijke kenmerken van het plangebied, wordt tevens niet verwacht dat het plangebied functioneel leefgebied vormt voor (populaties van) vogelsoorten waarvan de (landelijke) staat van instandhouding negatief is. Door de aanwezigheid van de hoge coniferenhaag en het intensieve grasland is er tevens geen sprake van broedgevallen van weidevogel in de directe omgeving van het plangebied.

3.3 Zoogdieren

Op het aangrenzende graslandperceel zijn verschillende hazen waargenomen. Met behulp van de nachtkijker kon worden vastgesteld dat het circa 8-10 dieren betrof. Naast het voorkomen van haas kan worden verwacht dat de projectlocatie het leefgebied vormt voor nog enkele algemeen voorkomende beschermde zoogdieren zoals veldmuis, huisspitsmuis en egel. Binnen de Wet Natuurbescherming geldt voor deze soorten een vrijstelling in het kader van de ruimtelijke ordening of bestendig beheer. Uiteraard blijft ook voor deze soorten de algemene zorgplicht zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming.

Met betrekking tot de zwaardere beschermde soorten is het mogelijk dat vleermuizen voorkomen in de omgeving van de projectlocatie. Met name de omgeving aan de oost(dorp)zijde van de coniferenhaag kan hierbij geschikt foerageergebied vormen. Naar het dorplint van Wijdenes toe bevinden zich windsingels, een begraafplaats en wat meer extensievere paardenweides. De coniferenhaag vormt echter geen doorlopende (lijnvormige) groenstructuur in combinatie met deze of andere groenstructuren in de omgeving. Hiermee is er dan ook geen sprake van een vliegroute op of langs het projectgebied. Verder is de door de coniferenhaag ingesloten ruimte volledig geasfalteerd, waardoor dit wegens gebrek aan insectenleven geen aantrekkelijk foerageergebied is voor vleermuizen. Tevens vormen de coniferen geen geschikte rust- en verblijfplaats vanwege

Figuur 5. Coniferenhaag langs de geasfalteerde opslagplaats en intensief agrarisch grasland.

verbodsbepalingen overtreden worden, zijn niet verboden. Daarbij is echter van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant..."

het ontbreken van geschikte boomholtes. Ook de wanden van de huidige bedrijfsloods zijn wegens het ontbreken van openingen en het gebruik van sandwich- wand en dakplaten niet geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Met de realisatie van de voorgenomen bedrijfsuitbreiding en het verwijderen van de coniferen haag worden dan ook geen verblijfplaatsen, dan wel functioneel leefgebied van vleermuizen verstoord of verwijderd.

Tevens is bekend dat in de omgeving van Wijdenes kleine marterachtigen als wezel, hermelijn en bunzing voorkomen. Verwacht kan worden dat de projectlocatie onderdeel uitmaakt van het leefgebied van kleine marterachtigen. Echter hebben genoemde soorten een groot territorium van soms enkele (tientallen) hectares, waardoor niet wordt verwacht dat de herinrichting van dit deel van het erf een negatief effect zal hebben op het voorkomen van kleine marterachtigen. Daarbij biedt de coniferen haag, vanwege het ontbreken van een dichte ondergroei geen geschikte nestlocatie voor kleine marterachtigen. Sporen (uitwerpselen) of mogelijke nestholten van kleine marterachtigen zijn ook niet aangetroffen binnen de projectlocatie. De coniferen haag maakt naar verwachting geen functioneel onderdeel uit van het leefgebied van kleine marterachtigen.

Andere zwaar beschermde zoogdiersoorten kunnen op basis van de huidige verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren worden uitgesloten op de projectlocatie.

3.4 Amfibieën

Met betrekking tot amfibieën wordt niet verwacht dat de uitbreidingslocatie een belangrijk onderdeel zal uitmaken van het leefgebied, aangezien er met uitzondering van omliggende sloten geen waterelementen aanwezig zijn. Verwacht kan worden dat enkele algemeen voorkomende beschermde amfibieën, zoals gewone pad of bruine kikker, het terrein gebruiken als landhabitat. Binnen de Wet Natuurbescherming geldt voor deze soorten een vrijstelling in het kader van de ruimtelijke ordening of bestendig beheer. Uiteraard blijft ook voor deze soorten de algemene zorgplicht zoals bedoeld in de Wet Natuurbescherming. Dit houdt in dat dieren niet opzettelijk worden verstoord of gedood.

Naast de aanwezigheid van algemeen voorkomende amfibieën, is de zwaar beschermde soort rugstreeppad bekend uit de omgeving van Wijdenes (*Creemers & van Delft, 2009 en telmee.nl*). Geschikt leefgebied voor rugstreeppad, zoals voortplantingswateren (ondiepe sloten of plassen) ontbreken binnen het plangebied. Tevens ontbreken open zanderige terreintypen waar de soort zich gedurende de dag of voor de overwintering kan ingraven. Met betrekking tot de beoogde plannen wordt dan ook niet verwacht dat leefgebied of exemplaren van rugstreeppad worden verstoord of zullen verdwijnen.

Andere in de Wet Natuurbescherming aangewezen beschermde amfibieën komen aan de hand van de huidige verspreidingsgegevens (*Creemers & van Delft, 2009*) niet voor in dit deel van Noord-Holland.

3.5 Overige beschermde soorten

Andere beschermde soorten dan hierboven genoemd zijn niet aangetroffen op de projectlocatie tijdens eerdere onderzoeken. Overige beschermde soorten (vissen, reptielen, dagvlinders, libellen, kevers en andere ongewervelde) worden op grond van de huidige verspreidingsgegevens en habitatvoorkeuren niet verwacht binnen of in de omgeving van het projectgebied.

4. Conclusies en advies

Hieronder worden de conclusies ten aanzien van de beschermde soorten uit het Flora- en faunaonderzoek verder beschreven. Per onderdeel van de Wet Natuurbescherming wordt hieronder besproken of en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn.

4.1 Gebiedsbescherming

Gezien de ligging in het intensief agrarisch gebied en de minimale afstand van circa 1200 meter tot het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied, wordt niet verwacht dat er negatieve effecten zijn te verwachten op het Natura 2000 gebied het IJsselmeer. De projectlocatie en de directe omgeving bevatten geen elementen die de specifieke waarden van dit Natura 2000 gebied versterken en hebben dan ook geen functie voor de daarin aanwezige kwalificerende vogelsoorten, habitattypen en habitatsoorten. Echter is het mogelijk dat externe effecten optreden aan stikstofgevoelige habitattypen binnen Natura 200 gebieden. Het nabijgelegen deel van het IJsselmeer betreft echter uitsluitend een vogelrichtlijngebied, waardoor van stikstofgevoelige habitattypen in de nabijheid van het plangebied geen sprake is. Middels een Aeries-berekening (*Rho adviseurs, mei 2020*) is de beoogde situatie voor de bedrijfsuitbreiding doorgerekend. Hieruit blijkt dat nabij gelegen Natura 2000 gebieden geen overschrijding verkrijgen door de (extra) stikstofdepositie van het planvoornemen. Aan de hand van de gehanteerde inzet, zijn er binnen Natura 2000 gebieden geen rekenresultaten hoger van de 0,00 mol/ha/j. Andere externe effecten ten opzichte van Natura 2000 gebieden worden gezien de ligging in de dorpskern van Wijdenes niet verwacht met de voorgestane bedrijfsuitbreiding. Van significant negatieve (externe) effecten ten opzichte van Natura 2000 gebieden is geen sprake. Een nadere of uitgebreide toetsing in de vorm van een Verstorings- / Verslechteringstoets dan wel een Passende Beoordeling ten aanzien van de gebiedsbescherming in het kader van de Wet Natuurbescherming is niet aan de orde.

Daarbij is de uitbreidingslocatie gelegen aan de rand van weidevogelleefgebied. Echter betreft het de uitbreiding van een bestaand agrarisch bouwblok, wat conform artikel 25 lid 1a uit de Provinciale ruimtelijke verordening (PRV) is toegestaan. Tevens wordt niet verwacht dat de uitbreiding een effect zal hebben op de aanwezige weidevogelpopulatie binnen het betreffende weidevogelleefgebied. De huidige coniferen haag vormt reeds een verstoringzone waarbinnen de vestiging van weidevogels niet aannemelijk is. De bedrijfsuitbreiding gaat niet verder westelijk dan de coniferen haag en aangezien deze ten behoeve van de ontwikkeling wordt verwijderd, zal de extra verstoring voor weidevogels van de beoogde bedrijfsuitbreiding niet groter worden. Daarbij is erop betreffende percelen geen sprake van een actief weidevogelbeheer (*bron: ANV Hollands Noorden*). Een nadere toetsing aan de weidevogel doelstellingen binnen het gebied zijn voor de voorgestane uitbreiding dan ook niet noodzakelijk.

Tevens vinden de werkzaamheden niet plaats in terreinen die zijn aangewezen als (onderdeel van) NNN of een natuurverbinding. Een nadere of uitgebreide toetsing ten aanzien van de gebiedsbescherming in het kader van de Wet Natuurbescherming is dan ook niet aan de orde.

4.2 Soortbescherming

Flora

Met betrekking tot de aanwezige flora zijn geen zwaar beschermde plantensoorten aangetroffen dan wel te verwachten binnen het projectgebied. Aan de hand van huidige verspreidingsgegevens (*FLORON/NDFF, 2017*) en groeiplaatsomstandigheden van beschermde plantensoorten, is het voorkomen van binnen de Wet Natuurbescherming beschermde plantensoorten op de projectlocatie niet te verwachten.

Gezien de aanwezige, en bij eerdere onderzoeken aangetroffen plantensoorten en de aanwezige terreintypen binnen het projectgebied, is een nader onderzoek naar beschermde plantensoorten of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet Natuurbescherming niet aan de orde.

Vogels

Voor alle beschermde inheemse (ook de algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt vanuit de Flora- en faunawet een verbod op handelingen die nesten of eieren beschadigen of verstoren. In de praktijk betekent dit dat storende werkzaamheden alleen buiten het broedseizoen³ uitgevoerd mogen worden. Met de kap van de coniferenhaag dient dan ook rekening te worden gehouden met de broedperiode van o.a. houtduif. Deze soort is in staat tot laat in het seizoen te broeden en dient de periode maart tot oktober te worden aangehouden. Aanbevolen wordt de kapwerkzaamheden te verrichten in de maanden november t/m februari.

Handelingen die een vaste rust- of verblijfplaats van beschermde vogels verstoren zijn eveneens niet toegestaan. Nestlocaties van boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif en zwarte wouw worden gezien als een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats. Voor de verstoring van deze verblijfplaatsen en belangrijk leef- of foerageergebied is ook buiten het broedseizoen een ontheffing noodzakelijk. Met betrekking tot de beoogde kap van de coniferenhaag, is tijdens het nader onderzoek vastgesteld dat er zich geen jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen aanwezig zijn van roofvogels of uilen. Van ransuil zijn geen roestplaatsen vastgesteld en ook van een broedpaar, territoriaal gedrag of een nest in de coniferenhaag is geen sprake. Ook met betrekking tot andere roofvogels zoals sperwer of havik zijn er geen aanwijzingen gevonden dat deze een nestlocatie hebben in de coniferenhaag. Een ontheffingsaanvraag of aanvullende maatregelen in het kader van de Wet Natuurbescherming voor het verwijderen van de coniferenhaag zijn dan ook niet noodzakelijk. Tevens bevat de bebouwing waartegen de bedrijfsuitbreiding wordt gerealiseerd geen geschikte broedmogelijkheden voor vogelsoorten met een jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaats. Als laatste wordt niet verwacht dat met de voorgenomen bedrijfsuitbreiding de landelijke staat van instandhouding ten aanzien van in het gebied aanwezige vogelsoorten in het geding is. Een nader onderzoek of de aanvraag tot ontheffing voor (één van) deze soorten is dan ook niet aan de orde.

Zoogdieren

Met uitzondering van vleermuizen en kleine marterachtigen worden uitsluitend enkele algemeen voorkomende zoogdieren verwacht binnen de projectlocatie. Hiervoor geldt de algemene vrijstelling bij een ruimtelijke ingreep en/of bestendig beheer.

Met betrekking tot kleine marterachtigen zijn geen aanwijzingen gevonden die wijzen op de aanwezigheid van (verblijfplaatsen) van deze soorten. Mogelijk maakt de coniferenhaag

³ In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Doorgaans gaat het hierbij om de periode van 15 maart t/m 15 juli.

onderdeel uit van het leefgebied, maar heeft door het ontbreken van een dichte ondergroei en de ligging aan het open buitengebied en geasfalteerde opslagplaats geen belangrijke functie voor betreffende soorten. Met de voorgestane uitbreiding en het verwijderen van de coniferen haag wordt dan ook niet verwacht dat belangrijk leefgebied van kleine marterachtigen wordt verstoord of verwijderd. Een nader onderzoek naar genoemde kleine marterachtigen op de uitbreidingslocatie is dan ook niet noodzakelijk.

Aan de hand van voorgaand onderzoek (*Vonk Groenservice, rapport 18-236*) is nader onderzoek naar vleermuizen geadviseerd, dit in verband met de mogelijk aanwezigheid van een vliegroute langs projectlocatie. Echter vormt de coniferen haag geen doorlopende groenstructuur waardoor van een mogelijk vliegroute op of langs de projectlocatie geen sprake is. Verder is de coniferen haag gelegen aan een geasfalteerde opslagplaats en intensief agrarische grasland. Aan de hand hiervan kan worden geconcludeerd dat het voedselaanbod voor vleermuizen op de projectlocatie gering is en dat deze een beperkte functie zal hebben voor vleermuizen. Ook van mogelijke vaste rust- en verblijfplaatsen in de coniferen haag of aanliggende bebouwing is geen sprake. Met betrekking tot de voorgenomen plannen is een aanvullend onderzoek naar vleermuizen of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet Natuurbescherming dan ook niet noodzakelijk.

Amfibieën

Met betrekking tot amfibieën zijn enkele algemeen voorkomende beschermde soorten te verwachten. Voor deze soorten geldt een vrijstelling bij een ruimtelijke ingreep of bestendig beheer. Echter geldt voor deze soorten te allen tijde de zorgplicht zoals bedoeld in Wet Natuurbescherming. Gezien de voorgenomen plannen wordt echter niet verwacht dat de werkzaamheden een effect zullen hebben op de (lokale) populatie van algemeen voorkomende amfibieën.

Verder is aan de hand recente verspreidingsgegevens bekend dat de beschermde rugstreeppad voorkomt binnen het betreffende uurhok (5x5km). Echter ontbreekt in de huidige situatie geschikt leefgebied voor de soort. In het kader van de voorgenomen plannen is een nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag met betrekking tot rugstreeppad dan ook niet noodzakelijk. Echter is de rugstreeppad een zogeheten pionierssoort, die als zodanig in staat is om in korte tijd nieuw ontstane voortplantingswateren te koloniseren. Geschikte voortplantingswateren bestaan uit ondiepe, tijdelijke wateren, waarin predatie van eieren en larven veel lager is. Tijdens de bouwwerkzaamheden kunnen dergelijke situaties ontstaan en kolonisatie plaatsvinden door de rugstreeppad. Bij de werkzaamheden is het dan ook aan te bevelen rekening te houden met het voorkomen van rugstreeppad. Bij constatering van deze beschermde soort binnen het werkgebied, is het alsnog noodzakelijk om een ontheffing in het kader van de Wet Natuurbescherming aan te vragen. In verband met genoemde soort is het dan ook aan te bevelen om voorzorgmaatregelen te nemen om te voorkomen dat rugstreeppad zich kan vestigen binnen het werkgebied. Denk hierbij aan het voorkomen dat geschikte voortplantingswateren ontstaan binnen het werkterrein of het eventueel plaatsen van een amfibiescherm rondom (delen van) de projectlocatie.

Overige beschermde soorten

Andere strikt beschermde soorten dan hierboven genoemd worden niet verwacht binnen de projectlocatie. Nader onderzoek naar het voorkomen van andere beschermde soorten is dan ook niet noodzakelijk. Echter kunnen veranderingen in de situatie binnen het plangebied of in de planvorming altijd leiden tot andere inzichten en daarmee tot wijziging van deze conclusies.

4.3 Houtopstanden

Met de voorgenomen werkzaamheden worden de aanwezige coniferenhaag verwijderd. Het betreft hier echter de verwijdering van erfbeplanting en valt daarmee niet onder het beschermingsregime van de Wet Natuurbescherming. Een nadere toetsing, uitwerking of kapmelding ten aanzien van houtopstanden is dan ook niet aan de orde.

Literatuurlijst

- Vonk Groenadvies, 20 november 2018, *Quickscan Flora en Fauna ten behoeve van de bedrijfsuitbreiding aan Kerkbuurt 66a te Wijdenes*, Bovenkarspel
- Van der Goes en Groot ecologisch onderzoeks- en adviesbureau, 22 mei 2019, *Memo kerkbuurt 66a Wijdenes*, Alkmaar
- Broekhuizen, S., Hoekstra K., Thissen J.B.M., Canters K.J., Buys J.C. (redactie), 2016, *Atlas van de Nederlandse zoogdieren Natuur van Nederland 12*, Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden
- Landschap Noord-Holland & Noordhollandse Zoogdier Studiegroep (NOZOS), 2014, *Atlas van de Noord-Hollandse zoogdieren 1989-2014*, Springeruit Drukwerk
- Kapteyn K., 1995, *Vleermuizen in het landschap over hun ecologie, gedrag en verspreiding*, Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs bv, Haarlem / Provincie Noord-Holland, Haarlem.
- Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging (2017), *Vleermuisprotocol 2017*, maart 2017.
- Creemers R.C.M. & van Delft J.J.C.W., 2009, *De amfibieën en reptielen van Nederland – Nederlandse fauna 9*, Nationaal Historisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey Nederland, Leiden
- Herder J., Kranenbarg J., Hoogetboom D., Hamers J., Dekker K., 2012, *Atlas van de Noord-Hollandse vissen 1980-2012*, Landschap Noord-Holland, Heiloo & Stichting RAVON, Nijmegen
- Scharringa C.J.G., Ruitenbeek W., en Zomerdijs P., 2010, *Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009*, Springeruit Drukwerk.
- Bos F., Bosveld M., Groenendijk D., van Swaay C., Wynhoff I., De Vlinderstichting, 2006, *De Dagvlinders van Nederland (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea)*, *Nederlandse fauna 7*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2002, *De Nederlandse libellen (Odonata)*, *Nederlandse fauna 4*, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden
- Van Dam M.H.P., De Staatssecretaris van Economische Zaken, 28 oktober 2016, *Regeling van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 16 oktober 2016, nr. WJZ / 16153443, houdende regels ter uitvoering van de Wet natuurbescherming en het Besluit natuurbescherming (Regeling natuurbescherming)*, Staatscourant Nr.55791
- Van Dam M.H.P., De Staatssecretaris van Economische Zaken, 19 januari 2016, *Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming)*, Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden
- Ministerie van Economische zaken, 3 december 2016, *Soortbescherming bij ruimtelijke ingrepen*, StainessMedia.com
- Provinciale Staten van Noord-Holland, *Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland van tot vaststelling van de Verordening vrijstellingen soorten Noord-Holland*, Haarlem
- Dienst Regelingen (2009). *Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijk ingrepen*.

Bureau Aandacht Natuur

- www.ravon.nl
- www.floron.nl
- www.wilde-planten.nl
- www.telmee.nl
- www.noord-holland.nl
- www.rijksoverheid.nl

Bijlage 1. Wet Natuurbescherming

Inleiding Wet Natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet Natuurbescherming in werking getreden en vervangt de Natuurbeschermingswet 1998 (1 oktober 2005), de Flora- en faunawet (1 april 2002) en de Boswet (20 juli 1961). De Wet Natuurbescherming heeft tot doel om (1) de biodiversiteit in Nederland te beschermen, (2) het decentraliseren van verantwoordelijkheden en (3) het vereenvoudigen van de wet- en regelgeving. De voorgaande natuurwetgeving kende verschillende bevoegde gezagen en rechtsdocumenten (vergunning, ontheffing en melding). De verantwoording van de Wet Natuurbescherming komt vrijwel geheel bij de Provincies te liggen en voorziet in één rechtsdocument, waarmee zowel een vergunning als ontheffing wordt verleend. Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote internationale belangen of provincie overschrijdende zaken zijn gemoeid, blijft het Rijk bevoegd gezag.

In deze wet, gepubliceerd op 19 januari 2016 in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden Nr. 34, jaargang 2016, is het behoud van de biologische diversiteit en een duurzaam gebruik van de bestanddelen daarvan en de instandhouding van de natuurlijke habitats (*richtlijn 92/43/EEG, 21 mei 1992*) en de wilde flora en fauna (*PbEG 1992, L206*), het behoud van de vogelstand (*richtlijn 2009/147/EG, 30 november 2009; PbEU 2010, L20*) en diverse verdragen inzake de biologische diversiteit en de bescherming van bedreigde dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefomgeving geregeld.

Gebiedsbescherming

Met de gebiedsbescherming (voorheen de Natuurbeschermingswet 1998) zijn de Europese Habitat- en Vogelrichtlijn in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. De beschermde gebieden uit de beide richtlijnen zijn hiermee opgenomen in de Natura 2000-gebieden. In Nederland zijn 164 Natura 2000-gebieden vastgesteld. Per Natura 2000-gebied zijn de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en/of vogelrichtlijnsoorten apart aangewezen. Iedereen die vermoedt of kan weten dat zijn handelen of nalaten, gelet op de instandhoudingdoelen, nadelige gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is verplicht deze handelingen achterwege te laten of te beperken dan wel te verzachten (middels mitigerende maatregelen). Het bevoegd gezag kan beperkende maatregelen opleggen om schadelijke activiteiten te verzachten of te voorkomen. Voor onvermijdelijke schade is men verplicht een vergunning aan te vragen.

Andere te beschermen gebieden bestaan uit gebieden aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN), natuurverbinding (evz) of provinciaal landschap. Deze beschermde waarden van de NNN of een natuurverbinding zijn niet toegespitst tot bepaalde soorten of habitats, zoals bij de Natura 2000-gebieden), maar gaat het hoofdzakelijk om de 'wezenlijke' of 'landschappelijke' waarden van een gebied of natuurverbinding.

- **Natura 2000-beheerplannen**

Regulier beheer en bestaand gebruik zijn (of worden) opgenomen in Natura 2000-beheerplannen. Na vaststelling van de beheerplannen hoeft daarvoor geen vergunning aangevraagd te worden.

- **Cumulatieve effecten**

Door een combinatie van activiteiten kunnen namelijk ook negatieve effecten optreden, de zogeheten *cumulatieve effecten*. Hierbij wordt als richtlijn gehanteerd dat alleen plannen en projecten, waarover een definitief besluit is genomen, bij deze beoordeling worden betrokken.

- **Beschermde Natuurmonument**

Tevens waren, voordat Natura 2000 gebieden bestonden, zogeheten Beschermde Natuurmonumenten aangewezen. Voor deze gebieden bestaan vaak minder concrete natuurdoelen en was gericht op de instandhouding van de wezenlijke waarden, zoals natuurschoon en natuurwetenschappelijke waarden. In de Wet Natuurbescherming komen de aanwijzingen van Beschermde Natuurmonument te vervallen.

Soortbescherming

De soortbescherming binnen de Wet Natuurbescherming kent drie beschermingsregimes, namelijk voor soorten van de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn (inclusief het verdrag van de Bern en Bonn) en een apart beschermingsregime voor 'andere soorten' die vanuit nationaal oogpunt beschermd zijn. Elk van deze van de regimes kent zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden. Hiermee zijn binnen de Wet Natuurbescherming ruim 700 vogelsoorten en 230 overige Europese en nationale soorten beschermd.

Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade aan soorten en/of hun (functionele) leefomgeving mag worden toegebracht, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan (het 'nee, tenzij-principe'). Centraal hierbij staat de zorgplicht, wat inhoudt dat iedereen 'voldoende zorg' in acht moet nemen voor alle in het wild voorkomende dieren en planten en hun leefomgeving. De wet erkent hierbij de intrinsieke waarde van de in het wild voorkomende dier- en plantensoorten. Alle soorten hebben een eigen rol in het ecosysteem en dragen bij aan de biodiversiteit. Dat betekent dat voor de wet alle dieren en planten van onvervangbare waarde zijn en dat daar dus zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Het gevolg is onder andere, dat iedereen die redelijkerwijs weet of kan vermoeden dat door zijn/haar handelen of nalaten nadelige gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten, dan wel naar redelijkheid alle maatregelen te nemen om die gevolgen te voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

In de Wet Natuurbescherming worden de volgende planten- en diersoorten beschermd:

- 80 inheemse plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen
- alle van nature in Nederland in het wild levende vogels
- alle vleermuizen (22) die van nature in Nederland in het wild voorkomen
- 39 terrestrische zoogdieren en 7 marine zoogdieren
- alle amfibieën (16) en reptielen (7) die van nature in Nederland in het wild voorkomen
- een beperkt aantal soorten vissen (8), en schaal- en schelpdieren (3)
- bepaalde soorten insecten zoals vlinders (27), libellen (16) en kevers(6)

Om de instandhouding van de wettelijk beschermde soorten te waarborgen, moeten negatieve effecten op die instandhouding voorkomen worden. Welke negatieve effecten dat precies zijn, kan niet in een lijst opgesomd worden. Dat is afhankelijk van soort, locatie en aard van de ingreep. Om die bescherming toch enigszins concreet te maken, zijn per beschermingsregime een aantal verbodsbepalingen van kracht.

• Beschermingsregime Vogels

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten zijn beschermd volgens het beschermingsregime van de Vogelrichtlijn. Het gaat om ca. 700 soorten die van nature op het grondgebied van de Europese Unie voorkomen. In de praktijk betreft het alle soorten die in Nederland als broedvogel, standvogel, wintergast of doortrekker aanwezig kunnen zijn, in totaal ca. 290 soorten. Op alle vogels is het beschermingsregime van paragraaf 3.1 van de Wet Natuurbescherming van toepassing en betreft de volgende verbodsbepalingen:

- Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.
- Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen
- Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben
- Het is verboden vogels opzettelijk te (ver)storen tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort¹

¹ Afhankelijk van de betekenis van de lokale vogelpopulatie kan sprake zijn van een effect op de landelijke staat van instandhouding. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met cumulatieve effecten op de landelijke staat van de soort. Het beschadigen van nesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren van vogels niet, tenzij er sprake is van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de betreffende soort.

Voor de verstoring van broedende vogels en vogelnesten wordt geen ontheffing of vrijstelling verleend voor ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en niet voor dwingende redenen van openbaar belang. Voor vogels geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna;
- voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt,
- om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;

Van een (beperkt) aantal vogels is de nestplaats jaarrond beschermd. De jaarrond beschermde nestlocaties zijn alleen jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor de overige vogelsoorten geldt dat (opzettelijke) verstoring van broedende dieren is verboden. Buiten het broedseizoen mogen de nestplaatsen, zonder ontheffing, worden verstoord, mits dit geen niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende soort. Daarbij geldt geen standaardperiode voor het broedseizoen. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. De meeste vogels broeden tussen medio maart en medio juli.

• Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten

Deze soorten worden beschermd op grond van de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern en het Verdrag van Bonn. De Europees beschermde soorten, niet vogels zijnde, bestaan uit soorten van de Habitatrichtlijn bijlage IV onderdeel a, inclusief het Verdrag van Bern bijlage II en het Verdrag van Bonn bijlage I, voor zover hun natuurlijke verspreidingsgebied zich in Nederland bevindt. Op deze soorten is het beschermingsregime van paragraaf 3.2 van de Wet Natuurbescherming (artikel 3.5, lid 1 (fauna) en lid 5 (flora)) van toepassing en betreft de volgende verbodsbepalingen:

- Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk² te doden of te vangen.
- Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen.
- Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- Het is verboden dieren opzettelijk te verontrusten.
- Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn (bijlage IV), het Verdrag van Bern (Bijlage I en II) of het Verdrag van Bonn (Bijlage I) kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;

² In de Wet Natuurbescherming is bij meerdere verbodsbepalingen het "opzetvereiste" toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn niet verboden. Daarbij is echter van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: "Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant...".

- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;

• Beschermingsregime “andere” beschermde soorten

Dit betreffen “andere” soorten welke bescherming vanuit nationaal oogpunt behoeven. De andere, ‘nationale’ soorten staan vermeld in een bijlage van de wet die hoort bij artikel 3.10. Op deze bijlage staan soorten uit de soortgroepen zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten. Het betreft een limitatieve lijst waarvoor het beschermingsregime van paragraaf 3.3 van de Wet Natuurbescherming van toepassing is. Het beschermingsregime voor deze ‘nationale’ beschermde soorten is geïnspireerd op de Habitatrichtlijn, maar zijn in sommige opzichten minder streng en gelden de volgende verbodsbepalingen:

- Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen.
- Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
- Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Het verbod om dieren opzettelijk te doden of te vangen en het verbod om vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of vernielen, is niet van toepassing op de bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis, voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Voor de ‘andere’ (nationaal) beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven beschreven;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes, of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied,
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

• Mitigatie en compensatie

Negatieve effecten en daarmee een ontheffingsaanvraag kunnen worden voorkomen door voorafgaand aan het project mitigerende (=verzachtende) maatregelen op te stellen en uit te voeren. Indien dergelijke maatregelen kunnen worden getroffen waardoor negatieve effecten kunnen worden voorkomen, vindt geen overtreding van de verbodsbepalingen plaats. Voorbeelden van mitigerende maatregelen die een overtreding kunnen voorkomen zijn:

- het aanpassen van de werkvolgorde of uitvoeringsperiode
- het gebruik maken van andere werkapparatuur
- of de werkzaamheden faseren in ruimte en tijd

Voor een aantal soorten (23) kan met betrekking tot mitigerende maatregelen ten aanzien van (verstorende) werkzaamheden of activiteiten, worden gehandeld conform een soortenstandaard. In de soortenstandaard staan naast ecologische informatie van de betreffende soort ook de mogelijke maatregelen om effecten te voorkomen, te verminderen en/of te herstellen.

Als ondanks het treffen van mitigerende maatregelen niet kan worden voorkomen dat de verbodsbepalingen worden overtreden, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing kan mogelijk verleend worden, als door de maatregelen geen verslechtering van de staat van instandhouding van vogelsoort(en) optreedt en/of geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de overige Europees en nationaal beschermde soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Maatregelen die de effecten op de plek van handeling herstellen, zijn mitigerend van aard; maatregelen die de effecten voor de populatie opheffen door herstel of verbetering op een andere plek zijn compenserend van aard. In de soortenbescherming wordt, in tegenstelling tot de gebiedenbescherming, geen scherp onderscheid gemaakt tussen mitigerende en compenserende maatregelen. Belangrijk is dat de staat van instandhouding gegarandeerd wordt.

- **Vrijstelling**

Onder de Wet Natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen met gevolgen voor beschermde plant- en diersoorten. In (veel) gevallen kunt u gebruik maken van een vrijstelling. Een vrijstelling is een uitzondering op een wettelijk verbod, die wordt vastgesteld voor een van te voren bepaalde categorie van gevallen. Er zijn verschillende vrijstellingen van de verboden voor beschermde soorten mogelijk, zoals provinciale verordeningen en gedragscodes.

In de Wet Natuurbescherming zijn voor beschermde soorten ook andere vormen van vrijstelling geïntroduceerd, zoals door middel van een 'programmatische aanpak'. Een programmatistische aanpak kan meerwaarde bieden, bijvoorbeeld bij de vormgeving van een actieve leefgebiedenbenadering op regionaal niveau voor soorten waarvoor dat in het licht van de internationale verplichtingen nodig is. Dit moet leiden tot een meer doelmatige aanpak en tegelijkertijd ruimte genereren voor economische en ruimtelijke ontwikkelingen. Via de programmatistische aanpak moet dan zekerheid worden geboden dat het streven naar een gezonde populatie van de betreffende soort niet in het gedrang komt. De programmatistische aanpak dient getoetst te zijn aan de criteria voor vrijstelling die voor de betreffende soort(en) is vastgesteld. Indien dat het geval is, kan sprake zijn van een vrijstelling. Overigens is ook een vrijstelling in de vorm van een ministeriële regeling mogelijk (artikel 3.11).

Ten aanzien van de ruimtelijke ordening en bestendig beheer is per provincie voor een aantal soorten een aparte vrijstellingslijst opgesteld. Het betreft veelal algemeen voorkomende soorten uit het beschermingsregime 'andere' beschermde soorten.

Bescherming Houtopstanden

Voor het vellen van bomen buiten de bebouwde kom in een houtopstand groter dan 10 are of een bomenrij van meer dan 20 bomen, dient dit tevoren te worden gemeld/aangevraagd en is de initiatiefnemer verplicht om hetzelfde areaal te herplanten³. De aanvraag dient als onderdeel van de omgevingsvergunning bij de betreffende gemeente te worden ingediend. Tevens is mogelijk om de aanvraag separaat bij de provincie in te dienen. De provincie bepaalt welke gegevens bij een aanvraag/melding moeten worden aangeleverd.

³ De herplantplicht vervalt voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel.

Ontheffing, vrijstelling en/of vergunning

Bij werkzaamheden waarbij een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten of gebieden, is een vergunning, ontheffing of vrijstelling nodig op de in de wet gestelde verbodsbepalingen. Voor handelingen of activiteiten is een ontheffing van de verbodsbepalingen nodig indien:

- Er geen maatregelen mogelijk zijn om het overtreden van de verbodsbepalingen te voorkomen;
- Er geen vrijstelling geldt op grond van een provinciale verordening, gedragscode, beheerplan Natura 2000, programmatische aanpak of een ministeriële regeling.

Voor locatie gebonden ingrepen die in de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) staan vermeld kan de ontheffingsaanvraag worden aangehaakt bij de omgevingsvergunning. Voor initiatieven die niet vallen binnen de activiteiten van een omgevingsvergunning (zoals activiteiten uit de Waterwet, mijnbouwwet etc.) geldt dat een aparte ontheffing in het kader van de Wet Natuurbescherming aangevraagd moet worden (naast een mogelijke watervergunning, ontgrondingsvergunning etc.). Als sprake is van een handeling met gevolgen voor beschermde soorten of gebieden waarvoor een omgevingsvergunning nodig is, is het tevens mogelijk dat de initiatiefnemer eerst apart een ontheffing en/of vergunning onder de Wet Natuurbescherming aanvraagt en daarna de omgevingsvergunning.

De gemeente is het bevoegd gezag voor de aanvraag van een omgevingsvergunning. Bij de omgevingsvergunning vindt de natuurtoestemming plaats in de vorm van 'Verklaringen van geen bedenking' (Vvgb). De 'Verklaring van geen bedenkingen' wordt onder de Wet Natuurbescherming afgegeven door de provincie (of in bijzondere gevallen door het Rijk) aan de gemeente. Als er geen Vvgb kan worden afgegeven door de provincie, kan de omgevingsvergunning niet verleend worden door de gemeente.

De eindverantwoordelijkheid voor de aan te leveren informatie ligt bij de aanvrager/initiatiefnemer. Gemeenten zijn als bevoegd gezag omgevingsvergunning er mede verantwoordelijk voor om te beoordelen of een aanvraag omgevingsvergunning compleet is.

Indien (vooraf) een aparte ontheffing soortenbescherming of vergunning gebiedsbescherming in het kader van de Wet Natuurbescherming aangevraagd wordt / moet worden, is de desbetreffende provincie het bevoegd gezag. De provincie zal vervolgens de aangeleverde gegevens toetsen en bepalen of een vergunning, ontheffing dan wel vrijstelling kan worden afgegeven en onder welke voorwaarden.

Een ontheffing (of een vrijstelling) wordt uitsluitend verleend, als voldaan is aan elk van de volgende drie cumulatieve voorwaarden:

- Geen andere bevredigende oplossing voor handen is;
- Sprake is van een in de wet genoemd belang (zie soortbescherming);
- Geen sprake is van verslechtering/afbreuk aan de staat van instandhouding van de soort.

Om te beoordelen of aan deze voorwaarden wordt voldaan zal de provincie een toetsing van de belangen en de alternatieven uitvoeren en een ecologische toetsing doen. De termijn voor het behandelen van een aanvraag bedraagt 13 weken met de mogelijkheid om dit eenmalig te verlengen met 7 weken.

Indien door een handeling of activiteit verbodsbepalingen overtreden worden, moet door de initiatiefnemer worden aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing(en) is, waardoor de verbodsbepalingen niet overtreden zullen worden. Bij andere oplossingen kan gedacht worden aan alternatieve locaties, een ander ontwerp of inrichting van het plan, of een andere uitvoering van de handelingen.

Bij de beoordeling of afbreuk wordt gedaan aan de staat van instandhouding mogen mitigerende en compenserende maatregelen betrokken worden. Uiteindelijk mag het verlenen van de ontheffing geen negatief effect hebben op het voorkomen van de soort. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Wettelijk verschilt het toetsingscriterium voor vogels van dat voor overige Europees en nationaal beschermde soorten. Europese jurisprudentie maakt echter duidelijk dat bij afwijkingen onder de Vogelrichtlijn ook gekeken moet worden naar de staat van instandhouding van de populatie vogels.

De staat van instandhouding van lokale populaties is meestal niet bekend. De status van de lokale populatie kan afwijken van de landelijke staat van instandhouding of landelijke trend. Hoe minder gunstig de trend en/of staat van instandhouding, des te strenger moet de beoordeling zijn of er toestemming voor de ontheffing kan worden verleend. Bij deze beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve effecten, dus ook met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van de soort.